

TOMASZ MARIA DĄBEK OSB
Kraków – UP JPII

Świętość jako dar i zadanie w Liście do Rzymian i w Pierwszym Liście św. Piotra

W rozważaniu, które ukaże się w numerze odpowiadającym obchodom Roku Wiary ogłoszonego przez Ojca Świętego Benedykta XVI, warto się zastanowić nad świętością jako konsekwencją odkupienia, które przyjmuje się przez wiarę. W Nowym Testamencie chrześcijanie często są nazywani świętymi¹ i oznacza to przede wszystkim dar odkupienia, uświęcenia, uwolnienia z dawnego stanu grzechu i śmierci. Odpowiedzią na ten dar powinno być właściwe, święte postępowanie, naśladowanie świętości Tego, który nas wezwał i obdarzył udziałem w swojej świętości.

Posłużymy się przede wszystkim tekstami z Listu św. Pawła do Rzymian oraz z Pierwszego Listu św. Piotra, które wskazują na związek ze stolicą ówczesnego świata, a obecnie Kościoła, i z pierwszym papieżem, poprzednikiem tych, z których jeden rozpoczął, a drugi zakończył Rok Wiary.

1. Świętość Ludu Bożego odbiciem świętości Boga

Świętość stworzenia, a zwłaszcza istot rozumnych, stworzonych na obraz i podobieństwo Boże (por. Rdz 1,26n), jest najpierw odbiciem świętości Boga Stwórcy, który po upadku pierwszych ludzi obiecał ostateczne zwycięstwo nad wężem kusicielem namawiającym do grzechu (Rdz 3,15), potem wybrał naród, który wyprowadził z niewoli egipskiej, zawarł z nim przymierze i nadał Prawo

¹ Por. np. Dz 9,13.32; 26,10; Rz 1,7; 8,27; 12,13; 15,25n.31; 16,2.15; 1 Kor 6,1n; 14,33; 16,1.15; 2 Kor 1,1; 8,4; 9,12; 13,12; Ef 1,1.4.14.18; 2,19; 3,8.18; 4,12; 5,3; 6,18; Flp 1,1; 4,21n; Kol 1,2.4.12.26; 1 Tm 5,10; Flm 5.7; Hbr 3,1; 6,10; 13,24; Jud 3; Ap 5,8; 8,3; 11,18; 13,7.10; 14,12; 16,6; 17,6; 18,24; 19,8; 20,9.

jako pomoc w postępowaniu stanowiącemu odpowiedź na Bożą miłość, prowadził przez jego dzieje, napominał przez proroków, karmił i przywracał pomyślność, by wreszcie zesłać swego Syna jako głosiciela Dobrej Nowiny i ofiarę pojednania. Takie pojmowanie świętości wynika z pouczenia zawartego w Pierwszym Liście św. Piotra:

Nie przystosowujcie się do waszych dawniejszych żądz, gdy byliście nieświadomi, ale w całym postępowaniu stańcie się wy również świętymi (ἅγιοι) na wzór Świętego (ἁγίου), który was powołał, gdyż jest napisane: *Świętymi (ἅγιοι) bądźcie, bo Ja jestem święty (ἅγιός [εἰμι])*. Jeżeli bowiem Ojcem nazywacie Tego, który bez względu na osoby sądzi każdego według uczynków, to w bojaźni spędzajcie czas swojego pobytu na obczyźnie. Wiecie bowiem, że z odziedziczonego po przodkach waszego złego postępowania zostaliście wykupieni nie czymś przemijającym, srebrem lub złotem, ale drogocenną krwią Chrystusa, jako baranka niepokalanego i bez zmazy. On był wprawdzie przewidziany przed stworzeniem świata, dopiero jednak w ostatnich czasach objawił się ze względu na was. Wyście przez Niego uwierzyli (πιστοῦς) w Boga, który wskrzesił Go z martwych i udzielił Mu chwały, tak że wiara (πίστις) wasza i nadzieja są skierowane ku Bogu. Skoro już dusze swoje uświęciliście (ἡγνυκότεες)² będąc posłuszni prawdzie celem zdobycia nieobłudnej miłości bratniej, jedni drugich gorąco czystym sercem umiłujcie. Jesteście bowiem ponownie do życia powołani nie z ginącego nasienia, ale z niezniszczalnego, dzięki słowu Boga, które jest żywe i trwa. *Wszelkie bowiem ciało [jest] jak trawa, a cała jego chwala jak kwiat trawy: trawa uschła, a kwiat jej opadł, słowo zaś Pana trwa na wieki*. Właśnie to słowo ogłoszono wam jako Dobrą Nowinę” (1 P 1,14-25).

Obszerny cytat pokazuje zarówno godność powołania wszystkich członków Ludu Bożego, wewnętrzną przemianę, która dokonała się przez zbawczą ofiarę Chrystusa, której następstwa zostały przyjęte dzięki wierze, jak też wynikające z niej moralne wymagania. Natchniony autor cytuje Kpł 11,44 (ta sama myśl powtarza się w następnym wersecie oraz w Kpł 19,2; 20,7n.26; wezwanie to odnoszono zwykle do przestrzegania czystości rytualnej i zewnętrznych przepisów, stopniowo dochodząc do coraz głębszego rozumienia i moralnych konsekwencji Bożego wybrania)³.

² W Biblii Tysiąclecia przetłumaczono jako „uświęciliście” czasownik (ἡγνίζω), który w pierwszym znaczeniu wskazuje na oczyszczenie, uczynienie nieskalanym, najpierw rytualne czyszczenie przez złożenie ofiary, potem też, jak w tym tekście oraz w Jk 4,8; 1 J 3,3 oczyszczenie moralne. Por. R. POPOWSKI, *Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu*, Warszawa 1995, s. 6; S. HALAS, *Pierwszy List św. Piotra. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT XVII, Częstochowa 2007, s. 120n – autor tłumaczy w. 22: „Oczyściliście swoje sumienia przez posłuszeństwo prawdzie, aby osiągnąć szczerą miłość braterską. A więc z serca umiłujcie się nawzajem!”

³ Por. A. TRONINA, *Księga Kapłańska. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.ST III, Częstochowa 2006, s. 185n, 293n, 301, 305; S. ŁACH, *Księga Kapłańska. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚST II,1, Poznań – Warszawa 1970, s. 190, 237, 246, 248n; J. MILGROM, *Leviticus 1 – 16. A New Translation with Introduction and Commentary*, AB 3, New York – London – Toronto – Sydney – Auckland 1991, s. 686–688.

Postawa stanowiąca świadectwo wiary i świętości to nieobłudna miłość bratnia (w. 22 – εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον)⁴. Jako szczegółowe określenie form tej miłości możemy przytoczyć owoc czy owoce Ducha z Listu św. Pawła do Galatów: „Owoce zaś Ducha jest: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie” (Ga 5,22n)⁵.

W Kazaniu na górze Jezus wzywa do naśladowania doskonałości Ojca przez miłość nieprzyjaciół: „A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was przesładują, abyście się stali synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych. (...) Bądźcie więc wy doskonali (τέλειοι), jak doskonały (τέλειος) jest Ojciec wasz niebieski” (Mt 5,44n.48). W wersji św. Łukasza w Kazaniu na Równinie odpowiadają tej wypowiedzi słowa: „Wy natomiast miłujcie waszych nieprzyjaciół, czyńcie dobrze i pożyczajcie, niczego się za to nie spodziewając. A wasza nagroda będzie wielka i będziecie synami Najwyższego; ponieważ On jest dobry dla niewdzięcznych i złych. Bądźcie miłosierni (οἰκτίρμοντες), jak Ojciec wasz jest miłosierny (οἰκτίμων)” (Łk 6,35n). Zatem doskonałość Ojca, którą trzeba naśladować, to miłosierdzie⁶.

Można powiedzieć, że naśladowanie Boga od czasu zbawczej misji Jego Syna jest łatwiejsze, ponieważ Bóg stał się człowiekiem, poddanym „próbie pod każdym wzglę-

⁴ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter. The Greek Text with Introduction, Notes and Essays*, London 1946, s. 140–153; S. HALAS, *Pierwszy List św. Piotra*, s. 103–128; K.H. SCHELKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, HTKNT XIII,2, Freiburg – Basel – Wien 1961, s. 45–54; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT XI, Poznań 1959, s. 187–193; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude. Introduction, Translation and Notes*, AB 37, Garden City – New York 1980²⁹, s. 83–87; C. SPICQ, *Les Épitres de Saint Pierre*, Sources Bibliques, Paris 1966, s. 62–77.

⁵ Por. E. SZYMANEK, *List do Galatów. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT VI,2, Poznań – Warszawa 1978, s. 111n; F. MUSSNER, *Der Galaterbrief*, HTKNT IX, Freiburg – Basel – Wien 1977³, s. 384–390; F. J. MATERA, *Galatians*, SPS 9, Collegeville – Minnesota 1992, s. 202–205, 208–211; H. LANGKAMMER, *List do Galatów. Thumaczenie, wstęp i komentarz*, Biblia Lubelska, Lublin 1999, s. 94n; K. KERN, *Owoce Ducha Świętego w Ga 5,22–23*, „Scriptura Sacra” 16(2012), s. 35–46.

⁶ Por. J. HOMERSKI, *Ewangelia według św. Mateusza. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT III–1, Poznań – Warszawa 1979, s. 142; A. PACIOREK, *Ewangelia według świętego Mateusza, rozdziały 1–13. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT I,1, Częstochowa 2005, s. 250–252; J. GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, HTKNT I,1, Freiburg – Basel – Wien 1986, s. 191–194; L. SABOURIN, *The Gospel according to St. Matthew*, I, Bombay 1983, s. 379–381; H.D. BETZ, *The Sermon on the Mount. A Commentary on the Sermon on the Mount including the Sermon on the Plain (Matthew 5:3–7:27 and Luke 6:20–49)*, Minneapolis 1995, s. 309–318, 604–614; F. GRYGLEWICZ, *Ewangelia według św. Łukasza. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT III,3, Poznań – Warszawa 1974, s. 159n; F. MICKIEWICZ, *Ewangelia według świętego Łukasza, rozdziały 1–11. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT III,1, Częstochowa 2011, s. 351–356; H. SCHÜRMMANN, *Das Lukasevangelium*, HTKNT III,1, Freiburg – Basel – Wien 1969, s. 354–360; L.T. JOHNSON, *The Gospel of Luke*, SPS 3, Collegeville – Minnesota 1991, s. 109, 113; J.A. FITZMYER, *The Gospel according to Luke I–IX. Introduction, Translation, and Notes*, AB 28, New York – London – Toronto – Sydney – Auckland 1981, s. 640n; L. SABOURIN, *The Gospel according to St. Luke*, Bombay 1984, s. 169–171; J. ŁACH, *Wezwani do naśladowania Boga*, w: F. LENORT, T. SIUDA (red.), *Verbo Domini servire. Opuscula Ioanni Cantio Pytel septuagenario dedicata*, Poznań 2000, s. 129–136, zwłaszcza 129.

dem podobnie [jak my] – z wyjątkiem grzechu” (Hbr 4,15)⁷. Jego zbawcze dzieło potwierdził przez zmartwychwstanie Duch Świętości, przez Bożą świętość, jak pisze św. Paweł w adresie Listu do Rzymian: „[Jest to Ewangelia] o Jego Synu – pochodzącym według ciała z rodu Dawida a ustanowionym według Ducha Świętości (κατὰ πνεῦμα ἁγιοσύνης) pełnym mocy Synem Bożym przez powstanie z martwych – o Jezusie Chrystusie, Panu naszym” (Rz 1,3n)⁸. Natomiast Pierwszy List św. Piotra wzywa do uznania Jezusa jako Świętego i obrony tego przekonania przez słowo i świadectwo życia: „Pana zaś Chrystusa uznajcie w sercach waszych za Świętego (ἀγιάσατε) i bądźcie zawsze gotowi do obrony wobec każdego, kto domaga się od was uzasadnienia tej nadziei, która w was jest” (1 P 3,15)⁹.

Świętość jest zatem podstawową cechą Boga, którą trzeba naśladować. Jest także cechą Jego Wcielonego Syna – Jezusa Chrystusa, prawdziwego Człowieka, dlatego Nowy Testament w przybliżaniu idei Boga i tutaj stanowi kolejny etap więzi ludzi z Bogiem, na którym naśladowanie Bożej świętości jest możliwe przez naśladowanie świętości Jego Syna jako człowieka.

2. Nowy stan człowieka odkupionego

Człowiek odkupiony przechodzi zasadniczą zmianę w stosunku do poprzedniego stanu. Zwrócił na to uwagę m. in. w połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku jeden z seminarzystów o. prof. Augustyna Jankowskiego OSB, o. Roman Stanisław Zdziarstek OP. Owocem jego badań jest monografia¹⁰ stanowiąca w zamiarze pierwszy tom serii, która niestety nie była kontynuowana. Miała zajmować się

⁷ Por. G.W. BUCHANAN, *To the Hebrews. Translation, Comment and Conclusions*, AB 36, Garden City – New York 1983²⁷, s. 81n; S. LACH, *List do Hebrajczyków. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚNT X, Poznań 1959, s. 164; F.D. BRUCE, *The Epistle to Hebrews. The English Text with Introduction, Exposition and Notes*, The New International Commentary on the New Testament, Michigan 1978, s. 85n; P. ELLINGWORTH, *The Epistle to the Hebrews. Commentary on the Greek Text*, New International Greek Testament Commentary, Michigan 1993, s. 268n; H.W. ATTRIDGE, *The Epistle to the Hebrews. A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, Philadelphia 1989, s. 140n; R. BOGACZ, *Misja Chrystusa w świetle hapax legomenów*, List do Hebrajczyków 2, Kraków 2006, s. 184.

⁸ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT VI.1, Poznań – Warszawa 1978, s. 78–81; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, HTKNT VI, Freiburg – Basel – Wien 1977, s. 23–27; B. BYRNE, *Romans*, SPS 6, Collegeville – Minnesota 1996, s. 44n; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, Black's New Testament Commentaries, London 1971, s. 18–21; J.A. FITZMYER, *Romans. A New Translation with Introduction and Commentary*, AB 33, New York – London – Toronto – Sydney – Auckland 1993, s. 233–237; R. BAULÉS, *L'Évangile puissance de Dieu. Commentaire de l'épître aux Romains*, LD 53, Paris 1968, s. 19–49; M. WOJCIECHOWSKI, *Jezus jako Święty w pismach Nowego Testamentu*, RSB 2, Warszawa 1996, s. 141–155.

⁹ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, s. 192–194; S. HALAS, *Pierwszy List św. Piotra*, s. 251–254 (autor tłumaczy: „uczcie Jezusa Pana w waszych sercach”); K.H. SCHEKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, s. 100n; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie*, s. 219n; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude*, s. 107; C. SPICQ, *Les Épîtres de Saint Pierre*, s. 131; M. WOJCIECHOWSKI, *Jezus jako Święty w pismach Nowego Testamentu*, s. 156–158.

¹⁰ R. S. ZDZIARSTEK, *Chryścianologia św. Pawła*, t. I: *Aspekty ontyczny*, Kraków 1989.

chryścianologią – nauką o chrześcijańskim człowieku¹¹. Autor, wychowany zgodnie z myślą i metodą św. Tomasza z Akwinu, systematycznie rozważał poszczególne teksty, z których, zgodnie z założeniem tego opracowania, zwrócimy uwagę na odpowiednie wersety Listu św. Pawła do Rzymian

Apostoł określa swe posłannictwo oraz jego adresatów:

Przez Niego [Chrystusa] otrzymaliśmy łaskę i urząd apostołski, aby ku chwale Jego imienia pozyskiwać wszystkich pogan dla posłuszeństwa wierze. Wśród nich jesteście i wy, powołani [przez] Jezusa Chrystusa. Do wszystkich przez Boga umiłowanych, powołanych świętych (κλητοὶς ἁγίοις), którzy mieszkają w Rzymie: łaska wam i pokój od Boga, Ojca naszego, i Pana Jezusa Chrystusa! (Rz 1,5-7).

Wierni są umiłowani przez Boga, powołani i święci, przemienieni Jego łaską¹². Dostępują odkupienia i uświęcenia przez wiarę i przyjęcie zbawczego dzieła Chrystusa. Św. Paweł przypomina wiarę patriarchy Abrahama i wzywa do podobnej wiary, która jak Abrahamowi została policzona jako sprawiedliwość, tak też nauka ta jest przekazywana: „(...) i ze względu na nas, jako że będzie policzone i nam, którzy wierzymy w Tego, co wskrzesił z martwych Jezusa, Pana naszego. On to *został* wydany za *nasze grzechy* i wskrzeszony z martwych dla naszego usprawiedliwienia” (Rz 4,24n)¹³.

Podobnie uczy w dalszym wywodzie:

„Dostąpiwszy więc usprawiedliwienia dzięki wierze, zachowajmy pokój z Bogiem przez Pana naszego, Jezusa Chrystusa; dzięki Niemu uzyskaliśmy na podstawie wiary dostęp do tej łaski, w której trwamy, i chlubimy się nadzieją chwały Bożej” (Rz 5,1n);

A nadzieja zawieść nie może, ponieważ miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany. Chrystus bowiem umarł za nas, jako za grzeszników w oznaczonym czasie, gdyśmy <jeszcze> byli bezsilni. A [nawet] za człowieka sprawiedliwego podejmuje się ktoś umrzeć tylko z największą trudnością. Chociaż może jeszcze za człowieka życzliwego odważyłby się ktoś ponieść śmierć. Bóg zaś okazuje nam swoją miłość [właśnie] przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami. Tym bardziej więc będziemy przez Niego zachowani od karzącego gniewu, gdy teraz przez krew Jego zostaliśmy usprawiedliwieni. Jeżeli bowiem, będąc nieprzyjaciółmi, zostaliśmy pojednani z Bogiem przez śmierć Jego Syna, to tym bardziej, będąc już pojednanymi, dostąpimy zbawienia przez Jego

¹¹ Por. *tamże*, s. 33–36.

¹² Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 81–83; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 27–33; B. BYRNE, *Romans*, s. 45n; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 21–23; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 237–239; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 51–56; R. S. ZDZIARSTEK, *Chryścianologia św. Pawła*, s. 220–222, 224.

¹³ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 129n; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 135–137; B. BYRNE, *Romans*, s. 161n; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 99n; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 388–390; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 153–161; R.S. ZDZIARSTEK, *Chryścianologia św. Pawła*, s. 126n.

życie. nie tylko to – ale i chlubić się możemy w Bogu przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, przez którego teraz uzyskaliśmy pojednanie (Rz 5,6–11)¹⁴.

Przez chrzest umieramy z Chrystusem dla dawnego życia i rozpoczynamy nowe:

Czyż nie wiadomo wam, że my wszyscy, którzyśmy otrzymali chrzest zanurzający w Chrystusa Jezusa, zostaliśmy zanurzeni w Jego śmierć? Zatem przez chrzest zanurzający nas w śmierć zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my postępowali w nowym życiu – jak Chrystus powstał z martwych dzięki chwale Ojca. Jeżeli bowiem przez śmierć, podobną do Jego śmierci, zostaliśmy z Nim złączeni w jedno, to tak samo będziemy [z Nim złączeni w jedno] przez podobne zmartwychwstanie. To wiedźcie, że dla zniszczenia ciała grzesznego dawny nasz człowiek został z Nim współukrzyżowany po to, byśmy już dłużej nie byli w niewoli grzechu. Kto bowiem umarł, został wyzwolony z grzechu. Otóż, jeżeli umarliśmy razem z Chrystusem, wierzymy, że z Nim również żyć będziemy, wiedząc, że Chrystus powstawszy z martwych, już więcej nie umiera, śmierć nad Nim nie ma już władzy. Bo to, że umarł, umarł dla grzechu tylko raz, a że żyje, żyje dla Boga. Tak i wy rozumiejcie, że umarliście dla grzechu, żyjecie zaś dla Boga w Chrystusie Jezusie (Rz 6,3-11)¹⁵.

Nowe życie to służba w nowości ducha, wewnętrzna przemiana, której wyrazem ma być odpowiednie postępowanie:

Tak i wy, bracia moi, dzięki ciału Chrystusa umarliście dla Prawa, by złączyć się z innym – z Tym, który powstał z martwych, byśmy zaczęli przynosić owoc Bogu. Jak długo bowiem wiedliśmy życie cielesne, grzeszne namiętności [wzbudzone] przez Prawo działały w naszych członkach, by owoc przynosić śmierci. Teraz zaś Prawo straciło moc nad nami, gdy umarliśmy dla tego, co trzymało nas w jarzmie, tak że możemy pełnić służbę w nowości ducha, a nie według przestarzałej litery” (Rz 7,4-6);

Teraz jednak dla tych, którzy są w Chrystusie Jezusie, nie ma już potępienia. Albowiem prawo Ducha, który daje życie w Chrystusie Jezusie, wyzwoliło cię spod prawa grzechu i śmierci. Co bowiem było niemożliwe dla Prawa, ponieważ ciało czyniło je bezsilnym, [tego dokonał Bóg]. On to zesłał Syna swego w ciele podobnym do ciała grzesznego i dla [usunięcia] grzechu wydał w tym ciele wyrok potępiający grzech, aby to, co nakazuje Prawo, wypełniło się w nas,

¹⁴ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 131–136; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 139–146, 151–157; B. BYRNE, *Romans*, s. 164–172; C. K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 101–103, 105–109; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 393–402; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 163–167; R.S. ZDZIARSTEK, *Chrystianologia św. Pawła*, s. 77, 122–124, 150n.

¹⁵ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 143–148; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 192–201; B. BYRNE, *Romans*, s. 189–197; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 121–127; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 429–439; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 181–184; R.S. ZDZIARSTEK, *Chrystianologia św. Pawła*, s. 65n, 86n, 93–95, 203–206.

o ile postępujemy nie według ciała, ale według Ducha. Ci bowiem, którzy żyją według ciała, dążą do tego, czego chce ciało; ci zaś, którzy żyją według Ducha – do tego, czego chce Duch. Dążność bowiem ciała prowadzi do śmierci, dążność zaś Ducha – do życia i pokoju: ponieważ dążność ciała jest wroga Bogu, nie podporządkowuje się bowiem Prawu Bożemu, ani nawet nie jest do tego zdolna. A ci, którzy według ciała żyją, Bogu podobać się nie mogą. Wy jednak nie żyjecie według ciała, lecz według Ducha, jeśli tylko Duch Boży w was mieszka. Jeżeli zaś kto nie ma Ducha Chrystusowego, ten do Niego nie należy. Skoro zaś Chrystus w was mieszka, ciało wprawdzie podlega śmierci ze względu na [skutki] grzechu, duch jednak ma życie na skutek usprawiedliwienia. A jeżeli mieszka w was Duch Tego, który Jezusa wskrzesił z martwych, to Ten, co wskrzesił Chrystusa <Jezusa> z martwych, przywróci do życia wasze śmiertelne ciała mocą mieszkającego w was swego Ducha (Rz 8,1-11)¹⁶.

Nowy stan to Boże dzieciństwo. Obecność Ducha Świętego umożliwia dziecięce zwracanie się do Boga jako Ojca, Tatusia, w pełnej ufności, dziecięcej modlitwie oraz pokonywanie słabości w drodze do pełnego uczestnictwa w chwale:

Nie otrzymaliście przecież ducha niewoli, by się znowu pogrążyć w bojaźni, ale otrzymaliście ducha przybrania za synów, w którym możemy wołać: «*Abba*, Ojczcie!» Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi. Jeżeli zaś jesteśmy dziećmi, to i dziedzicami: dziedzicami Boga, a współdziedzicami Chrystusa; skoro wspólnie z Nim cierpimy, to po to, by wspólnie mieć udział w chwale (Rz 8,15-17);

Podobnie także Duch przychodzi z pomocą naszej słabości. Gdy bowiem nie umiemy się modlić tak, jak trzeba, sam Duch przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami. Ten zaś, który przenika serca, zna zamiar Ducha, [wie], że przyczynia się za świętymi (ὑπὲρ ἁγίων) zgodnie z wolą Bożą. Wiemy też, że <Bóg> z tymi, którzy Go miłują, współdziała we wszystkim dla ich dobra, z tymi, którzy są powołani według [Jego] zamysłu. Albowiem tych, których przedtem poznał, tych też przeznaczył na to, by się stali na wzór obrazu Jego Syna, aby On był pierwotnym między wielu braćmi. Tych zaś, których przeznaczył, tych też powołał, a których powołał – tych też usprawiedliwił, a których usprawiedliwił – tych też obdarzył chwałą (Rz 8,26-30);

Któż może wystąpić z oskarżeniem przeciw tym, których Bóg wybrał? Czyż Bóg, który usprawiedliwia? Któż może wydać wyrok potępienia? Czy Chrystus Jezus, który poniósł [za nas] śmierć, co więcej – zmartwychwstał, siedzi po prawicy Boga i przyczynia się za nami?” (Rz 8,33n)¹⁷.

¹⁶ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 155–157, 164–169; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 216–220, 236–249; B. BYRNE, *Romans*, s. 214–216, 236–249; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 136–138, 153–160; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 458–460, 479–496; R. BAULÉS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 188n, 195–210; R.S. ZDZIARSTEK, *Chrystianologia św. Pawła*, s. 71–75, 132; 146n, 151n, 162–165, 167n, 179n, 197n, 226–232.

¹⁷ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 169–176, 182–187, 190–195; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 251–256, 268–275, 277n; B. BYRNE, *Romans*, s. 248–254, 266–274, 279n; C.K. BARRETT, *A Com-*

Całe życie ochrzczonych przebiega w ścisłej więzi z Chrystusem, który za nich umarł i zmartwychwstał:

Nikt zaś z nas nie żyje dla siebie i nikt nie umiera dla siebie: jeżeli bowiem żyjemy, żyjemy dla Pana; jeżeli zaś umieramy, umieramy dla Pana. I w życiu więc, i w śmierci należymy do Pana. Po to bowiem Chrystus umarł i powrócił do życia, by zapanować tak nad umarłymi, jak nad żywymi (Rz 14,7-9)¹⁸.

Konkretni wierni nazywani są świętymi. Apostoł wzywa, by służyć im z miłością, swą posługę nazywa świętą czynnością, zmierzającą do uświęcenia ludzi:

Zarządzajcie potrzebom świętych (τῶν ἁγίων). Przestrzegajcie gościnności” (Rz 12,13);
Dzięki niej jestem z urzędu sługą Chrystusa Jezusa wobec pogan, sprawującym świętą czynność (ἱεραουργοῦντα) głoszenia Ewangelii Bożej po to, by poganie stali się ofiarą miłą Bogu, uświęconą Duchem Świętym (ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ) (Rz 15,16)¹⁹.

W zakończeniu Listu nazywa świętymi wiernych w Jerozolimie, dla których organizuje pomoc materialną, adresatów Listu oraz innych chrześcijan:

W tej chwili zaś wybieram się do Jeruzalem z posługą dla świętych (τοῖς ἁγίοις). Macedonia i Achaja bowiem uznały za stosowne zebrać składkę na rzecz świętych (εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων) w Jeruzalem (...) Proszę więc was, bracia, przez Pana naszego, Jezusa Chrystusa, i przez miłość Ducha, abyście udzielili mi wsparcia modłami waszymi za mnie do Boga, abym wyszedł cało z rąk niewiernych w Judei i by moja posługa na rzecz Jeruzalem została dobrze przyjęta przez świętych (εὐπρόσδεκτος τοῖς ἁγίοις γένηται)” (Rz 15,25n.30n);
Polecam wam Febę, naszą siostrę, diakonisę Kościoła w Kenchrach. Przyjmijcie ją w Panu tak, jak świętych (τῶν ἁγίων) winno się przyjmować. Wesprzyjcie ją w każdej sprawie, w której pomocy waszej będzie potrzebowała. I ona bowiem wspierała wielu, a także i mnie samego” (Rz 16,1n);

mentary on the Epistle to the Romans, s. 163–165, 168–171, 172n; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 497–502, 517–528, 532n; R. BAULÉS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 210–219; R.S. ZDZIARSTEK, *Chrystianologia św. Pawła*, s. 151n, 215n, 219–222, 237–239.

¹⁸ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 262n; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 409n; B. BYRNE, *Romans*, s. 413; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 260; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 491; R. BAULÉS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 286; R.S. ZDZIARSTEK, *Chrystianologia św. Pawła*, s. 176–179.

¹⁹ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 245, 276n; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 378n, 430n; B. BYRNE, *Romans*, s. 379n, 437n; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 240n, 275; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 654n, 711n; R. BAULÉS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 260–263, 302–304; R.S. ZDZIARSTEK, *Chrystianologia św. Pawła*, s. 133–135; A. JANKOWSKI, *Święta czynność głoszenia Ewangelii Bożej (Rz 15,16)*, *Comp 6* (1982), s. 3–12; Na temat gościnności w Nowym Testamencie por. też: Mt 10,40; 25,35.38.43n; Dz 10,6.23; 16,15; 18,1-3; 21,16n; 28,17; Rz 12,13; 16,23; 1 Tm 3,2; 5,10; Tt 1,8; Flm 22; Hbr 13,1n; 1 P 4,9; 3 J 3-10 oraz J.K. PYTEL, *Gościnność w Biblii. Studium źródłowo-porównawcze*, PWT Studia i materiały 5, Poznań 1990, zwłaszcza s. 72–86.

Pozdrowcie Herodiona mego rodaka. Pozdrowcie tych z domu Narcyza, którzy należą do Pana. Pozdrowcie Tryfenę i Tryfozę, które trują się w Panu. Pozdrowcie umiłowaną Persydę, która wiele trudu poniosła w Panu. Pozdrowcie wybranego w Panu Rufusa i jego matkę, która jest i moją matką. Pozdrowcie Asynkryta, Flegonta, Hermesa, Patrobę, Hermasa i braci, którzy są razem z nimi. Pozdrowcie Filologa i Julię, Nereusza i jego siostrę, Olimpasa i wszystkich świętych, którzy są razem z nimi (καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους) (Rz 16,11-15)²⁰.

Również o adresatach Pierwszego Listu św. Piotra autor pisze, że zostali uświęceni w Duchu i pokropieni krwią Chrystusa:

Piotr, apostoł Jezusa Chrystusa, do wybranych, przybyszów wśród diaspory w Poncie, Galacji, Kapadocji, Azji i Bitynii,² którzy wybrani zostali zgodnie z tym, co przewidział Bóg Ojciec, aby w Duchu zostali uświęceni [dosł. „w uświęceniu Ducha”: ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος], skłonili się do posłuszeństwa i pokropieni zostali krwią Jezusa Chrystusa. Łaska i pokój niech będą wam udzielone obficie! (1 P 1,1n)²¹.

Analogiczne sformułowania są w Pierwszym Liście św. Pawła do Koryntian:

Paweł, z woli Bożej powołany na apostoła Jezusa Chrystusa, i Sostenes, brat, do Kościoła Bożego w Koryncie, do tych, którzy zostali uświęceni (ἁγιασμένοις) w Jezusie Chrystusie i powołani do świętości (κλητοὶς ἁγίοις) wespół ze wszystkimi, co na każdym miejscu wzywają imienia Pana naszego, Jezusa Chrystusa, ich i naszego (1 Kor 1,1n); zostaliście obmyci, uświęceni (ἁγιάσθητε) i usprawiedliwieni w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa i przez Ducha Boga naszego (1 Kor 6,11)²².

Także w Apokalipsie wybrani, którzy dochowali Bogu wierności, zostali uświęceni, oczyszczeni, ponieważ wybielili swe szaty we krwi Baranka:

²⁰ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 280–285, 288n; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 435–438, 440–442, 445n; B. BYRNE, *Romans*, s. 441–449, 454; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 278n, 282–284; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 720–733, 740–742; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 304–308; R.S. ZDZIARSTEK, *Chryśtianologia św. Pawła*, s. 194–197, 218.

²¹ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, s. 117–121; S. HAŁAS, *Pierwszy List św. Piotra*, s. 71–75; K.H. SCHELKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, s. 18–25; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie*, s. 173–176; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude*, s. 76n; C. SPICQ, *Les Épîtres de Saint Pierre*, s. 39–43.

²² Por. M. ROSIK, *Pierwszy List do Koryntian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB, NT VII, Częstochowa 2009, s. 104n, 223n; C.K. BARRETT, *A Commentary on the First Epistle to the Corinthians*, Black's New Testament Commentaries, London 1973², s. 30–34, 141–143; E. DĄBROWSKI, *Listy do Koryntian. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT VII, Poznań 1965, s. 147n, 185; W.F. ORR, J.A. WALTHER, *I Corinthians. A New Translation, Introduction with a Study of the Life of Paul, Notes, and Commentary*, AB 32, Garden City – New York 1976, s. 141, 199, 201.

„To ci, którzy przychodzą z wielkiego ucisku i opłukali swe szaty, i w krwi Baranka je wybielili (ἐλευκαναν)” (Ap 7,14). Kolor biały oznacza świętość, uczestnictwo w Bożej sferze bytowania²³.

Przytoczone teksty pokazują, że przyjęcie owoców Chrystusowego odkupienia w sakramencie chrztu pociąga za sobą zasadniczą wewnętrzną zmianę człowieka. Jednym z jej określeń jest uświęcenie, obdarzenie świętością na wzór świętości Boga i Chrystusa, który nas obmył we własnej Krwi. Dalej rozważymy moralne zobowiązania wynikające z tego stanu wewnętrznej świętości.

3. Wymagania związane z nowym stanem ochrzczonych

Przytoczymy teksty z analizowanych pism, w których użyte są terminy związane ze świętością jako motywem stawianych wymagań. Jako kontynuację swej pracy doktorskiej R.S. Zdziarstek publikuje artykuły na temat wymagań moralnych związanych z nowym stanem chrześcijan²⁴.

Wiele z wcześniej rozważanych wersetów obok podkreślenia wewnętrznej przemiany mówi również o wynikających z niej wymaganiach. Nie będziemy ich powtarzać, lecz zastanowimy się nad treścią pozostałych, mówiących o świętości i uświęceniu.

W Liście do Rzymian między przytoczonymi wyżej wypowiedziami ukazującymi wewnętrzną przemianę ochrzczonych jest też określenie wymagań, rozwinięcie myśli z w. 2 o chlubieniu się z łaski Bożej:

Ale nie tylko [tym], lecz chlubimy się także z ucisków, wiedząc, że ucisk wyrabia wytrwałość, a wytrwałość – wypróbowaną cnotę, wypróbowana zaś cnota – nadzieję. A nadzieja zawiesić

²³ Por. A. JANKOWSKI, *Apokalipsa św. Jana. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT XII, Poznań 1959, s. 182; W.J. HARRINGTON, *Revelation*, SPS 16, Collegeville – Minnesota 1993, s. 101; M. WOJCIECHOWSKI, *Apokalipsa świętego Jana. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT XX, Częstochowa 2012, s. 220; J.M. FORD, *Revelation. Introduction, Translation and Commentary*, AB 38, Garden City – New York 1975, s. 119.

²⁴ Por. np. Egzystencjalna godność chrześcijanina – podstawą i źródłem dla jego postępowania moralnego (Kol 3,12-14), „Studia Sandomierskie” 12 (2005) nr 3, s. 79–84; Egzystencjalna godność chrześcijanina – podstawą dla jego powinności moralnej (Ef 2,10), „Studia Sandomierskie” 12 (2005) nr 4, s. 145–153; Egzystencjalna godność chrześcijanina – zobowiązaniem do prowadzenia przez niego godziwego życia moralnego (Ga 5,25), „Quaestiones Selectae” 12 (2005) nr 19, s. 125–130; Egzystencjalna godność chrześcijanina – podstawą do jego postępowania moralnego (Rz 14,7–9), „Resovia Sacra” 13(2006), s. 25–33; Grzech chrześcijanina zasmuca Ducha Świętego, „Studia Sandomierskie” 14 (2007) nr 1, s. 81–95; Poddanie się wiernych oddziaływaniu Ducha Świętego – obroną przed uleganiem złym pragnieniom ich natury sprzed chrztu (Ga 5,16), „Studia Sandomierskie” 14 (2007) nr 2–4, s. 363–376; Przybrane synostwo Boże chrześcijan – efektem twórczej funkcji Ducha Świętego (Rz 8,14), „Studia Sandomierskie” 15 (2008) nr 2–3, s. 195–213; Egzystencjalna godność chrześcijanina – podstawą do jego powinności moralnej (Kol 3,1-4), „Studia Sandomierskie” 19 (2012) nr 2, s. 205–224. Od kilku lat autor używa jako pierwszego imienia Stanisław.

nie może, ponieważ miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany (Rz 5,3-5).

Znoszenie przeciwności wyrabia właściwą postawę, która z kolej umacnia nadzieję opartą na miłości, chrzcielnym darze Ducha Świętego²⁵.

Nowy stan ochrzczonych to służba sprawiedliwości dla uświęcenia, przeciwieństwo dawnej służby nieczystości i nieprawości. Owocem tego jest uświęcenie i życie wieczne:

Ze względu na przyrodzoną waszą słabość posługuję się porównaniem wziętym z ludzkich stosunków: jak oddawaliście członki wasze na służbę nieczystości i nieprawości (δοῦλα τῆ ἀκαθαρσίας καὶ τῆ ἀνομίᾳ), pogrążając się w nieprawość, tak teraz wydajcie członki wasze na służbę sprawiedliwości (δοῦλα τῆ δικαιοσύνης), dla uświęcenia (εἰς ἁγιασμόν) (Rz 6,19); Teraz zaś, po wyzwoleniu z grzechu i oddaniu się na służbę Bogu, jako owoc zbieracie uświęcenie (ἁγιασμόν). A końcem tego – życie wieczne (Rz 6,22)²⁶.

Pierwszy List św. Piotra streszcza wymagania stawiane uświęconym w zobowiązaniu do składania duchowych ofiar:

wy również, niby żywe kamienie, jesteście budowani jako duchowa świątynia, by stanowić święte kapłaństwo (ιεράτευμα ἄγιον), dla składania duchowych ofiar (ἀνερέγκαι πνευματικὰς θυσίας), miłych Bogu przez Jezusa Chrystusa. To bowiem zawiera się w Piśmie: *Oto kładę na Syjonie kamień węgielny, wybrany, drogocenny, a kto wierzy w niego, na pewno nie zostanie zawiedziony*. Wam zatem, którzy wierzycie, cześć! Dla tych zaś, co nie wierzą, właśnie ten kamień, który odrzucili *budowniczowie, stał się głowicą węgla – i kamieniem obrazu i skałą potknięcia się*. Ci, nieposłuszni słowu, upadają, do czego zresztą są przeznaczeni. Wy zaś jesteście *wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym (ἔθνος ἄγιον), ludem [Bogu] na własność przeznaczonym, abyście ogłaszali chwalebne dzieła Tego, który was wezwał z ciemności do przedziwnego swojego światła; wy, którzyście byli nie-ludem, teraz zaś jesteście ludem Bożym, którzyście nie dostąpili miłosierdzia, teraz zaś jako ci, którzy miłosierdzia doznali*” (1 P 2,5-10).

Tytuły: „święte kapłaństwo” dla składania duchowych ofiar, którymi powinno być całe życie ochrzczonych, oraz „lud święty” są podstawą postępowania, które

²⁵ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 280–285, 288n; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 435–438, 440–442, 445n; B. BYRNE, *Romans*, s. 441–449, 454; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 278n, 282–284; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 720–733, 740–742; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 304–308.

²⁶ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 151–153; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 210–213; B. BYRNE, *Romans*, s. 202–208; C.K. BARRETT, *A Commentary on the Epistle to the Romans*, s. 132–134; J.A. FITZMYER, *Romans*, s. 450–453; R. BAULÈS, *L'Évangile puissance de Dieu*, s. 186n.

zostało dokładniej określone w następnych wersetach stanowiących znaczną część całego Listu (2,11–3,17)²⁷.

Przytoczymy tylko jeden werset zawierający określenie „święte” – w tym wypadku odniesione do wybitnych niewiast Pierwszego Przymierza, których postępowanie powinny naśladować chrześcijańskie żony:

Tak bowiem i dawniej święte niewiasty (αἱ ἅγαι γυναῖκες), które pokładały nadzieję w Bogu, same siebie przyozdabiały, a były poddane swoim mężom (1 P 3,5)²⁸.

Parenetyczne części Listów Apostolskich przekazują wiele cennych pouczeń, jak odpowiadać Bogu na dar świętości. Ograniczyliśmy się do wybranych wersetów dwóch Pism związanych z Rzymem, by podać wewnętrzne i moralne konsekwencje i owoce dojrzałego przyjęcia i przeżywania wiary.

4. Podsumowanie

Zwykle słowo „święty” w potocznym znaczeniu kojarzy się katolikom z osobą kanonizowaną, o której władza kościelna zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi orzekła, że w swoim życiu praktykowała cnoty w stopniu heroicznym. Inni nieraz używają go w znaczeniu ironicznym, odnosząc do ludzi, którzy starają się dobrze postępować, może – jak faryzeusze w czasach Chrystusa – lekceważąc innych jako mniej doskonałych. W obu wypadkach zwraca się uwagę głównie na wartość moralną, odpowiedź człowieka na Boże dary lub wysiłek spełniania przyjętych norm. Nowy Testament jednak przede wszystkim nazywa świętymi wszystkich ochrzczonych, odkupionych przez Chrystusa, którzy przyjęli Jego dar przez wiarę i sakrament, jaki On ustanowił. Zatem świętość jest najpierw darem, ale równocześnie zadaniem. Trzeba starać się jak najlepiej rozumieć godność tego daru i jak najlepiej na niego odpowiadać. W *Regule* św. Benedykt polecił tak postępować swoim uczniom w słowach: „Nie chceć uchodzić za świętego, nim się nim zostanie, lecz naprzód być świętym, by opinia świętości była uzasadniona” (4,62)²⁹. Te wezwanie można i trzeba odnieść nie tylko do mnichów, lecz do wszyst-

²⁷ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, s. 159–195; S. HALAS, *Pierwszy List św. Piotra*, s. 144–259; K.H. SCHELKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, s. 53–102; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie*, s. 197–221; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude*, s. 91–111; C. SPICQ, *Les Épîtres de Saint Pierre*, s. 83–133.

²⁸ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, s. 184n; S. HALAS, *Pierwszy List św. Piotra*, s. 226n; K.H. SCHELKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, s. 90; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie*, s. 214n; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude*, s. 101n; C. SPICQ, *Les Épîtres de Saint Pierre*, s. 121–123.

²⁹ Th. B. Turowicz, w: *Regula Mistra, Regula św. Benedykta*, (Źródła monastyczne 40. Starożytność 27. Zachodnie Reguły Monastyczne 1), Kraków 2006, s. 412.

kich ochrzczonych, którzy pragną świadomie i odpowiedzialnie przeżywać swoje chrześcijaństwo.

Sanctity as gift and task in the St. Paul Epistle to Romans and the First Epistle of St. Peter

SUMMARY

The sanctity in the New Testament is the internal change of the human person. The Christians are the new people united with Christ who died and was resurgent (was raised to life) (Rm. 1:3-7; 4:24-25; 5:1-2,6-11; 6:3-11; 7:4-6; 8:1-11,15-17,26-30,33-34; 12:13; 14:7-9; 15:16,25-26,30-31; 16:1-2,11-15; 1 P. 1:1-2,14-25; 3:15; cf. 1 Co. 1:1-2; 6:11; Rv. 7:14). They are bound to answer to divine gift – they are obliged to live in sanctity as spiritual sacrifice acceptable to God (1 P. 2:5; cf. Rm. 5:3-5; 6:19,22; 1 P. 2:5-3,17). This is the fruit of their faith.

Biblical references from *The New Jerusalem Bible*, Garden City – New York 1985.

Słowa kluczowe: wiara; świętość; uświęcenie; wewnętrzna przemiana; chrzest; dar Boży; odpowiedź człowieka.

Keywords: faith; sanctity; sanctification; internal change; baptism; divine gift; human answer.